

Vastaus kirjalliseen kysymykseen pysyvistä mahdollisuuksista etäopetuksen toteuttamiseen

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Kauman /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 746/2020 vp:

Millä aikataululla hallitus aikoo valmistella perusopetuslain muutoksen etäopetuksen mahdollistamiseksi,

miten hallitus aikoo varmistaa, että etäopetuksen toteuttaminen ei jää vain väliaikaiseksi järjestelyksi koronaepidemiaan liittyen, vaan se mahdollistetaan jatkossa yhtenä opetuksen järjestämisen muotona tarkoituksenmukaisesti rajatuissa tilanteissa ja

millä tavoin hallitus toteuttaa selvitystyön etäopetuksen mahdollisuuksista?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Valtioneuvosto totesi 16.3.2020 yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, että Suomessa vallitsee koronaviruksen vuoksi valmiuslain 3 §:n 3 ja 5 kohdassa tarkoitetut poikkeusolot. Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sen hallinnonalan virastot, laitokset ja muut toimijat pyrkivät toimillaan ehkäisemään koronavirusepidemian leviämistä ja lieventämään siitä koituvia haittoja.

Valtioneuvosto antoi keväällä 2020 valmiuslain (1552/2011) nojalla annettavia käyttöönotto-asetuksia ja soveltamisasetuksia koronavirusepidemian etenemisen hidastamiseksi. Soveltamisasetuksilla rajoitettiin lähiopetuksen järjestämisvelvollisuutta eri koulutusasteilla 13.4.2020 saakka. Esityksen tavoitteena oli osaltaan hidastaa koronavirustartuntojen leviämistä vähentämällä oppilaiden, opiskelijoiden sekä opetus- ja muun henkilöstön välisiä kontakteja kaikilla koulutusasteilla. Esi- ja perusopetuksessa epidemian leviämisen estämiseksi siirryttiin pääosin etäopetukseen. Valtioneuvosto antoi 4.6.2020 hallituksen esityksen (HE 86/2020 vp) eduskunnalle laeiksi perusopetuslain ja Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta. Eduskunta hyväksyi lait 26.6.2020 ja väliaikaiset säädösmuutokset (521—522) ovat voimassa 1.8.—31.12.2020. Lainsäädäntö mahdollistaa siirtymisen poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin opetuksen järjestäjän päätöksellä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa kevään 2020 soveltamisasetusten ja lakien (521-522/2020) vaikutuksia, mukaan lukien etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen toteutumista, sekä normaaliolo-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 746/2020 vp

jen perusopetuslainsäädännön puitteissa toteutettavien kokeiluhankkeiden, esimerkiksi Kuntaliiton yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa vuosina 2020-2021 toteuttaman Koulutus palveluna -verkostoprojektin, tuloksia. Vaikutusten arviointien tulosten mukaan kevään 2020 soveltamisasetusten mukainen etäopetus lisäsi oppimisvajetta, oppimisen tuen tarvetta ja polarisointumista. Vaikka osa oppilaista hyötyikin etäopetuksesta, aiheutti laajamittainen etäopetukseen siirtyminen myös eriarvoistumista ja riski koulutuksesta syrjäytymiselle kasvoi. Yksinäisten ja ahdistuneisuutta kokevien oppilaiden määrä kasvoi kevään pitkän etäopetusjakson aikana. Perheiden kyky tukea lasten ja nuorten oppimista ja hyvinvointia vaihtelee runsaasti, ja kriisitilanteessa perheiden väliset erot korostuvat. Etäopiskeluajan kielteiset vaikutukset näyttävät kasautuneen samoille perheille ja lapsille.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja aluehallintoviraston kuntakyselyssä poikkeusolojen keskeisimpinä vaikutuksina nousi esiin selkeä tarve vahvistaa oppimisen tuen ja oppilashuollon toimia oppimisen ja hyvinvoinnin sekä yhdenvertaisuuden takaamiseksi. Kunnilta saatujen tietojen mukaan keväällä 2020 etäopetus oli osoittautunut haastavimmaksi oppilaille, jotka lähiopetuksessakin tarvitsevat paljon ohjausta. Kevään soveltamisasetuksen aikainen oppilashuollon ja oppimisen tuen järjestäminen oli tulosten perusteella tarpeeseen nähden polarisoitunutta. Lokakuussa 2020 kunnilta saatujen tietojen mukaan oppilashuollon palvelujen tarve on lisääntynyt suuressa osassa kuntia koronavirusepidemian aikana.

Jo ennen koronavirusepidemiaa voimassaolevan lainsäädännön puitteissa perusopetuslaki ei mahdollista opetuksen järjestämistä niin sanottuna etäopetuksena tai etäyhteyksiä hyödyntävänä opetuksena, jossa oppilas valitsee itse opiskelun ajan ja paikan. Lähiopetuksessa voidaan kuitenkin hyödyntää etäyhteyksiä esimerkiksi videon tai tietokoneen välityksellä, kunhan lainsäädännön mukaiset lähiopetuksen kriteerit täyttyvät. Etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta on jo ennen koronavirusepidemiaa hyödynnetty esimerkiksi koulujen välillä kielten ja uskontojen opetuksessa. Lisäksi voimassaolevan lainsäädännön puitteissa digitaalisia oppimisympäristöjä, laitteita ja sovelluksia hyödynnetään jo nyt perusopetuksessa osana lähiopetusta.

Voimassaolevan lainsäädännön tulkintakäytännön mukaisesti opetuksen järjestäjä ei perusopetuslain puitteissa voi päättää, että opetuksessa siirrytään kokonaan etäopetukseen. Perusopetuslain säätämiseksi on lähdetty siitä olettamuksesta, että oppivelvollisten perusopetuksessa opetusta annetaan lähiopetuksena (HE 86/1997 vp, s. 52). Tämän vuoksi valtioneuvosto antoi kesäkuussa 2020 hallituksen esityksen (HE 86/2020 vp) perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta, mikä mahdollisti siirtymisen poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin vallitsevassa tartunta-tautitilanteessa. Opetuksen järjestäjien toistaiseksi erilaiset valmiudet järjestää etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta lisäävät oppilaiden eriarvoisuutta, jonka vuoksi sääntely esitettiin väliaikaiseksi.

Tartuntatautilanne etenee eri tahdissa, eri puolilla maata. Etenevä tartuntatautilanne aiheuttaa sen, että opetuksen järjestämisessä tulee pystyä reagoimaan paikallisista lähtökodista käsin, oikea-aikaisesti. Väliaikainen lakimuutos antaa mahdollisuuden hankalassa tartuntatautilanteessa toimia paikalliset olosuhteet huomioiden. Valtioneuvostolla on tarkoitus antaa syysistuntokaudella 2020 hallituksen esitys, jolla jatketaan väliaikaisten lakimuutosten mukaista oikeustilaa

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 746/2020 vp

myös kevätlukukaudella 2021. Perusopetuslakiin esitetään väliaikaista muutosta, mikä varmistaisi vastavanlaisen säätelytilan myös kevätlukukaudella 2021, että oppilaan oikeus saada opetusta toteutuisi. Lainsäädännön tavoitteena on osaltaan hidastaa koronavirustartuntojen leviämistä vähentämällä oppilaiden sekä opetus- ja muun henkilöstön välisiä kontakteja sekä turvata perusoikeus saada perusopetusta tartuntatautilanteessa.

Toistaiseksi voimassa oleva lainsäädännön muutos edellyttäisi usean hallinnonalan yhteistyötä ja laajempaa arviointia osana valtioneuvoston yhteistä valmiustyötä. Opetus- ja kulttuuriministeriössä ei toistaiseksi ole valmisteilla lainsäädännön muutosta liittyen etäopetuksen vakiinnuttamiseksi toistaiseksi voimassaolevalla lainsäädännöllä.

Helsingissä 27.10.2020

Opetusministeri Li Andersson